

SZÉKELY-UDVARHELY

AZ UDVARHELYMEGYEI FÜGGETLENSÉGI ÉS 48-AS KOSSUTH-PÁRT POLITIKAI LAPJA

A SZÉKELYUDVARHELYI „SZÉKELY TÁRSASÁG” ÉS TÖBB EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE

Megjelen hatenkint kétszer: csütörtökön és vasárnap.
ELŐFIZETÉSI ÁRA: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Külföldre egész évre 12 K. Közégek, községi előjárók, papok és gazdasági egyleti tagok egész évre 8 K, tisztek, községi és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapják. Egy példány ára 10 fillér.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

B E T E G H P Á L

LAPTALAJDONOS.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: Székelyudvarhely, Kossuth-utca 31. szám, hova a kéziratok, hirdetések és a fizetések küldendők. — Kéziratokat vissza nem adunk. Hivatalos hirdetések 100 szög minden szó 6 fillér, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet cm. 8 fillér, többzori köztésnél 6 fillér. Nyit-tér so a 1 K. Díjak előre fizetendők. — M. kir. postatakarékpénztári csekk- és klíring 10,489. szám

Semmiért semmit.

Irta: Ugron Gábor.

Mivel magunk nem foglalkozunk saját sorsunkkal, az osztrákok kezdik kavarni a boszorkány üstöt és keverik benne a megoldás varázsigejét. Abban mind egyetértenek, hogy Magyarországnak „nesze semmi, fogd meg jól” a fizetése a multra és ez lesz elintézése jövőre is.

Miért? Ők így határozták el. Ők így készítik elő. És nekünk így kellene eltűnni és nem másként. Magyarországról a magyar országgyűlés határoz és más senki. Bécsben lehet sok és különös tervet főzni; de az rólunk és nélkülünk való üres fecsegés, kártyavár, a mi összeomlik a nemzet leheletére, köd, mely szétfoszlik az első szelőlőre. Ostoba vaksággal Bécsben úgy irnak és beszélnek, mintha Magyarország nem számítana a politikai szerencsejátékosoknak sikerült volna skárta helyezni. Az őszi nagy udvari játszmánál keserűen fognak csalódni. Nem az fog nyerni, a kinek tele lesz kártyával a keze, protekcióval a zsebe, hanem a kinek ökle rácsap a léha szerencsejátékosok asztalára, hogy ugrálni fognak tőle kártyák, tétek és hamisjátékosok.

Magyarország három év óta próbálja simán, kesztyűs kézzel, érveléssel igazát elismertetni, jogának alakot és tartalmat adni. Ebből azt következtetik Ausztriában, hogy nem mer, nincs akarata, tehetetlen báb, melyet tolni lehet ide is, oda is, és mert türt, áldozott, már nem is tud mást, mint igába hajolni és fizetni, sokat fizetni.

Ha nem tetszik a bécsi uraknak a szörmentiben való politika, hát tudunk mi másként is. Tudjuk visszajára hajtogatni minden hajuk szálát, rákoppintani becses körmükre és leszedni a lóról, melyik elkapta őket, minden patkót, hadd rugja meztláb a csillagokat. Elfeledek, hogy szerződöttünk egy országgyűlésre és megígértük: várunk, a katonai kérdéseket nem bolygatjuk; de több ujoncot nem adunk és nagyobb hadi áldozatokat nem hozunk, a míg a hadseregben a magyar nemzeti kívánalmak teljesítve nincsenek. Ugy jár a szájuk, mintha nekünk a magyar szolgálati nyelv, a magyar cimere, lobogó már nem is kellene. Pedig jól tudják, hogy mindazt várjuk, arról le nem mondunk és ha kell, megharcolunk — végletekig.

Kérdik nagy ravaszul: mi lesz az őszszel? Nyíltan felelünk ősünk kifejezésével: do, ut des. Lássuk, mit kapunk és aztán megadjuk azt, a mit ér. Sem többet, sem mást!

Semmiért adunk semmit és néhányhábaüstráadásul. Hasztalan tartja tenyerét az egész közös kormány, abba ugyan nem esik még alamizna se, ha nemzeti kívánságainkra füleiket bedugják. Jöhet, ha mer segítségükre az egész magyar miniszterium, de egyetlen tudunkon kívül kiadott fillért el nem ismerünk, a míg tisztában nem leszünk a nemzeti kívánságokkal. A magyar korona tartományát, Boszniát megszerezték. — Kinek? Régi urának, a kitől a török elvette. Magyarországnak, miként Ferencz József arra esküt tette és hitlevelét adta 1867-ben. És most másként cselekszenek, terveznek, mintha jog, mult, eskü mind semmi volnának, ha a magyar korona jogáról van szó. El Ferencz József és áll Buda még!

Most terveznek Boszniából Magyarországra nem kebeleztetett országot, valami külön álló közös kezelésben, leltárban vezetett kísérleti telepet, muszka önkényuralmi dumát, képviselőket, ukázzal elrendelt alkotmányosságot és policiális rendeletekben megengedett szabadságot, többféle gráciának több színű, méretű önkormányzatát. Terveznek sok mindent, a mi hig agyu beamterek saját bölcsességük vegyi összetételei szerint egészségesnek mondanak és célszerűként ajánlanak.

Mi a magyar tartományban magyar alkotmányosságot, magyar szabadságot, magyaros önkormányzatot akarunk. Ahoz van a bosnyákoknak joguk. Azt adni vagyunk mi kötelesek. A mi eddig történt, akaratunk szerint nem történt, a mi készül, az ellenünk készül, tehát annak ellenállunk és pénzt nem adunk egy fillért se azért, hogy módjuk és fegyverük legyen Szent István koronáját kirabolni.

Az osztrák lapok cikkei ki-kémleni akarják terveinket, céljainkat, elhatározásainkat. Felállítják a nekik kedvező, még eltűrhető eshetőségeket, nehogy mi többet gondolni, mást cselekedni kezdjünk.

Harmadfél éve vagyunk csupa szelidség, merő türelem, örökös alkalmazkodás, örök várakozás és cserébe azt kaptuk, hogy semmibe se vesznek, kilökössel fenyegetnek, a mit megígérték, azt nem adják, a minek kiszol-

gáltatására megesküdtek, azt elbitorolják. Álljon elő, a kinek ilyen uraság, ilyen hatalom és ilyen szomszédság kell!

Mi azt válaszoljuk: do, ut des, adunk, ha kapunk; a semmiért még a semmi is sok, — igen sok.

POLITIKA.

Sümei Vilmos, országgyűlési székely képviselő vasárnap délelőtt kerületének központján Gyergyószentmiklóson beszámolót tartott. Hosszu beszédben ismertette a koalíciós kormány alkotásait. A gazdasági önállóság rendíthetetlen hívének vallotta magát, mert önálló bank és önálló vámterület nélkül gyarmat maradjunk. Koldus ország pedig szabad, független nem lehet. Az általános választói jognak híve ő is, de a nemzeti szupremáciát megóvni kívánja. A székely érdekekért, mint tette a multban, sikkra száll a jövőben is. A függetlenségi és 48-as elvekből nem enged. Beszédét nagy tetszettel fogadták.

Puskás Adolf, városi főjegyző beszélt ezután, aki kijelentette, hogy a kerületben a partkeretek fölbomlottak, mindenki hálás képviselőjük, Sümei Vilmos iránt, aki annyit tett a székely érdekekért. Majd határozati javaslatot fogadtak el, amelyben a többségi elv érvényesülését követelik, követelik továbbá az önálló bank föllállítását 1911-re, az önálló vámterületet pedig 1917-re. Főlszólják képviselőjüket, hogy ezek mellett tartson ki. Üdvözlük Kossuthot, Apponyit, Justhot, Batthyányt és Hollót. Ferenczy Károly főesperes hangoztatta ezután, hogy az egész polgárság osztatlan bizalommal van képviselője iránt. Oláh Lajos föld-birtokos Szárhegy, Roth Mihály pártelnök pedig Gyergyóalfalu közönsége nevében fejezte ki bizalmát Sümei iránt. Pál József elnök ezután Sümei lelkes éltetése közben bezárta az ülést.

Delután négy órakor Ditrón tartotta meg Sümei beszámolóját ugyancsak nagy néptömeg előtt. Zakariás István pártelnök és Józsa Sándor felszólalása után a gyűlés bizalmat szavazott a képviselőnek, üdvözölte a vezéreket. A választók Sümeit, mint a kerület jötevőjét itt is nagy lelkesedéssel ünnepelték.

— Zalogosok visszaélése. A kézi zálogüzlettulajdonosok közül igen sokan beszédek a felektől a kincstári illetéket a zálogtárgy lejártá, kiváltása és esetleg az elárverezése közötti időtartamra is, holott a kincstári tőlük az illetéket nem követeli. A kereskedelemügyi miniszter kimondta, hogy ez büntetendő cselekmény. Ennek a visszaélésnek a megakadályozására ezentúl a zálogüzletekben hirdetést kell kifüggeszteni, hogy ilyen illeték nem szedhető.

A barcasági tanulmányi kirándulás.

— Székely gazdák a szászoknál. —

A mult évben oly nagyszerűen sikerült barcasági tanulmányi utat a miniszteri kirendeltség aug. 4—7-ig megismételte 66 kirándulóval. Az időpont azért volt nem épen a legkedvezőbb, mert nálunk is, a szász gazdákna is az aratás folyik, de azért a nagy munkaidő és nagy elfoglaltság dacára is a szászok ép oly szívélyes barátságilag fogadták a „székely testvéreket”, az ő nyelvükön „Sekler Brüder-eket”, mint tavaly, noha őket a közvetlen előttiük járt kisküküllőmegyei 40 tagu kiránduló csapat eléggé igénybe vette.

Nappal reggel 5 órától estig velünk jártak gazdasági dolgokban. Este pedig vacsoránál, kimósakodva a munka izzadsága és a föld porától, vagy zenekarban játszottak vagy gyönyörűen működő férfi dalárdánál szórakoztatták a fehér asztalnál ülő székely testvéreket.

Az idén is Hóltövény, Feketehalom, Brassó és Botfalú volt a programban. A cukorgyári gazdaság fölvonultatta a különféle gépeket, többek között az amerikai Campbell-féle legmodernebb tárcsás boronát és a 18—18 lóerős gőzeket, a különféle ekéket, állatállományát, a szászoknál pedig a kisgazdát leginkább érdeklő két kérdés: az éle- és trágyakezelés volt a főpontja az érdeklődésnek.

Mutatja a szászok mély gondolkodását az, hogy még pohárköszöntőkben is ezen két fontos kérdést szöttek be az egyéb eszmék között.

A kirándulók a vármegye legkülönbözőbb pontjairól sereglettek egybe. Ott voltak Bözödjfalutól—Olasztelekig, Lövéttől—Véckéig a községbeliek, a tejszövetkezetes és legelőjavítási községiek, a gazdakör elnöksége által ajánlott érdeklődő és tanulmánygyó kisgazdák.

A tavalyi udvarhelyi tanulmányut nagy sikerének híre terjedvén, utánunk jöttek háromszéki, most pedig a kisküküllői csoportok, de jöttek kisebb csoportokban Erdélyből, sőt az Alföldről is tanulmánygyó gazdák.

Dicséret az udvarhelyiekre a szászoknak azon nyilatkozata, hogy az udvarhelyieknek tapasztaltak legtöbb érdeklődést, tanulmánygyást, csapatfegyelmet és a vezető iránt legnagyobb engedelmisséget és figyelmet.

A kirándulókat a botfalui állomásonál Reingruber tanító és gazdaköri jegyző fogadta. Hóltövényben Wagner Károly gazdaköri elnök. Feketehalomban Leonhardt János lelkész és Grosz Mihály községi bíró kalauzolta 15—30 szász gazda állandó kíséretében. Brassóban Lien György gabonarakartári igazgató és Lamp Mihály — ki beteggyárból kelt föl a kirándulók üdvözlésére — a barcasági szász

gazdasági egyesület elnöke. Botfaluban Schaschetsky Jenő a cukorgyári uradalom felügyelője, kedves szeretettel modorban oktatta és magyarázta.

A kirándulás programja röviden a következő volt:

Höltövényben az állattalomány, egyes kisgazdák gazdasági épületei és berendezése, gazdasági eszközök, gépek, templom, a gyönyörű temető, iskola, háziipari tanfolyamhelyiség, törpe gyümölcsösök, stb. megtekintése.

Feketehalomban, községi apaállat stálló, hidegvérű lovak, bikák, kanok megtekintése, községi vízvezeték és villamos világítás, egyes gazdák udvarai, villamoserővel hajtott gépműhely, templom, községi csorda megtekintése.

Brassóban a tejszernak, vasgyár, fekete templom, gabona-raktár megtekintése.

Botfaluban cukorgyári gazdaság és cukorgyár megtekintése.

Ez a rövid foglalata a kirándulásnak. Bővebb ismertetést az érdeklődő gazdák részére egyik kirándulótól fogunk szíves készséggel közölni.

Itt még csak annyit kívánunk megjegyezni, hogy *Dorner Déla*, a kirándulás nagyérdemű helyi megbízottja, évről-évre mindinkább megismerte vármegyei szekely kisgazdánk szükségletét. Gyökerében írta a bajokat és gyökeresen, teljes erővel segíti elő gazdasági kulturánkat. Nem volna szerencsés gondolat, sőt magának a népek évtizedes hátrányára válnék, ha ettől a hivatása magaslatán álló vezetőtől meg kellene válnia. Ilyen rosszat a szekely népek senki sem akarhat.

Szterényi államtitkár beszéde.

Külön tesz említést a kassa-oderbergi vasuton eszközözlendő beruházásokra vonatkozó törvény megalkotásáról, mellyel 46,5 millió korona beruházást biztosított a törvényhozás ennek a reá nézve gazdasági szempontból kiválóan fontos vasutvonalnak kellő forgalomképessé tételére. Sajnos, — mondta az államtitkár — hogy a kívánatos cél még ezzel az áldozattal nem biztosítható teljesen, amennyiben így még mindig csak a vasut magyar vonala lesz teljesítőképes, nem úgy az osztrák vonala is. E részben hosszas tárgyalásokat folytatott a kormány az osztrák kormánnyal, de nem volt képes egész eredményt elérni. Az állapotok tetemes mértékben fognak javulni, de teljesen nem. Ausztria inkább megakadályozza a saját területén levő vasutvonal megfelelő kialakulását, tehát saját forgalmi érdekeinek kielégítését, csak hogy ez a vasut ne állhasson egyúttal a magyar gazdasági érdekek szolgálatában is. A szűkkeblűség és ellenséges indulat oly mértéke, mint a minőt ennek az ügynek tárgyalásánál volt alkalmunk Ausztria részéről velünk szemben tapasztalni, még egymással szemben is teljesen idegen államoknál is példátlanul áll. Mennyivel inkább az évszázados államjogi szövetségben levő két állam között. A legvilágosabb célzat: Magyarország gazdasági károsítása, elzárása a természetes forgalmi iránytól és megtagadása a forgalom törvénybiztosította lebonyolításának.

A ki őszintén akarja és keresi a monarchia két államának egymással és egymás mellett való békés megélését, — mint én is — hangoztatta Szterényi — csak mélyen fájjalhatja azt a csaknem minden téren észlelhető jelenséget, mely egyúttal előre

veti árnyékát az 1915-ben kötelesszerűen megindítandó újabb tárgyalásoknak. Ez a szűkkeblűség és ellenséges indulat súlyos gazdasági károkat okoz ugyan nekünk (pl. csak a szénzállításnál két év alatt mintegy 5 millió koronával károsította meg a kassa-oderbergi vasutat és az államvasutakat), de sokkal nagyobb bajokat fog okozni a monarchiának, mert általa és következtében a két állam, — a monarchia minden igaz hívének őszinte sajnálatára — mind jobban és jobban távolodik egymástól, vagyis egészen ellenkező lesz az eredmény, mint a mit tulajdonképpen céloznak.

Beszélt ezután a vasuti szolgálati rendtartásról, majd hozzátette, hogy a mily liberálisan rendezte a kormány az alkalmazottak jogviszonyait és a mily áldozatkészséget tanúsított a törvényhozás az illetmények rendezésével, mely ma már évi 22 millió korona kiadási többletet jelent: oly határozottsággal kellett gondoskodnia a kormánynak a rendszabályokról, melyek alkalmasak legyenek a forgalom zavartalanítását biztosítani. A legnagyobb gazdasági érdekek forognak kockán a vasuti forgalom megzavarásával. Az élet- és vagonbiztonság kérdése egyúttal, természetesen tehát, hogy a legmesszebbmenő intézkedésekre volt szükség e tekintetben. Ez intézkedések szükségességét igazolta már az a féktelen izgatás, mely különösen a vasuti munkások körében folyt, mellyel szemben fel kellett oszlatni azokat a szövetségeket, sőt ki is kellett mondani, hogy a vasuti szolgálat és a szociáldemokrata párt-szervezethez való tartozás összeférhetetlen. Ezzel a rendelkezéssel nagy szolgálatot vél tenni a kormány a vasutaknak, a közönségnek és magának az államnak az állandóan izgalomban tartott munkásságnak is. Ezt az irányzatot — szól az államtitkár — minden rendelkezésre álló erővel és eszközzel ki kell irtani a vasuti alkalmazottak köréből — ha kell, kivételes eszközökkel is. A vasutaknál a feltétlen fegyelem a főkövetelmény, ezt pedig helyre kell állítani minden körülmény között; a vasut komoly felelőssége társatában levő megbízható személyzetének magának az érdeme az, a mely megérdemli tiszteletünket és elismerésünket.

Megtéve az elengedhetetlenül szükséges intézkedéseket a forgalom zavartalan lebonyolításának biztosítására és kielégítve a személyzet összes méltányos igényeit, a kormány legfőbb gondját az államvasutak teljesítőképeségének biztosítása képezte.

E részben a kormány igen nehéz feladat előtt állott. Egyrészt az előbbi években nem eszközöltettek a szükséges beruházások oly mértékben, mint azt a megnövekedett forgalom igényelte volna, másrészt a forgalom hirtelen oly arányokban növekedett, hogy erre számítást alapítani előre nem lehetett. Ennek természetes következménye volt a sok forgalmi nehézség, a melyet leküzdeni kellett.

A kormány tehát a legsürgősebb szükségletek kiegészítésére kért felhatalmazást a törvényhozástól, mely előbb 1907-ben 90,090,000 koronát, majd 1908-ban 202 millió koronát bocsátott beruházások rendelkezésére.

Csak hogy ezzel csupán a legégetőbb hiányok voltak, illetőleg lesznek pótolhatók. Államvasutunk — sajnos — oly állapotban van, hogy ha további nagy befektetésekkel és a szükséges szervezeti intézkedések gyors keresztülvitelével nem sietünk segítségére, de egyúttal nem kezeljük azt a legerélyesebb kézzel, akkor rövid időn belül igen-igen komoly bajok állhatnak ott be, melyek azután természetes kihatásoknál fogva, nemcsak az állami pénzügyekre, de az egész közgazdasági életre oly súlyos következményekkel fognak járnai,

melyekért lehetetlen lesz felelősséget vállalni. Ezt t. uraim teljes nyíltsággal megmondani kötelességemnek tartom. Az állampénzügyekre való kihatás — sajnos — máris mutatkozik, az államvasutakban befektetett tőke kamatoztatása az 1906. évi 4,3 százalékról már leszállott 1908. 2,82 százalékra.

Ezen az állapoton kis részben segíteni fog az államvasut árutarifájának reformja, mely az érdekeltséggel egyetértésben vitetett keresztül, de szemben a több mint 50 millió korona jövedelem csökkenéssel, elenyésző az így fennálló 16—17 millió korona bevételi többlet, úgy hogy mélyreható reformokra lesz itt még szükség. A beruházási szükségletet illetőleg készen áll egy tíz évre megállapított részletes terv. Minden előkészület meg van téve annak tervszerű keresztülvételére, de ez legalább 700—800 millió korona befektetést fog igényelni. Elő helyen áll e tekintetben a budapesti pályaudvarok kérdésének megoldása, mely szintén teljesen elő van készítve.

Nem kisebb jelentőségű az államvasutak szervezeti reformjának kérdése.

A vasutak dolgánál említette fel az államtitkár a horvát-nyelv kérdést is, melyet tudvalevőleg a vasuti szolgálati rendtartás alkalmával vetettek fel a képviselőházban. A horvát-képviselők — mint ismeretes — az államvasuti alkalmazottakat állami közegeknek minősítették a konfliktus kitörésekor. Következtek a horvát országgyűlési választások. Ekkor az államvasuti alkalmazottak választói jogot reklamáltak maguk számára. És mi volt erre a válasz? Szinte az összes horvát-szlavonorsági helyi katóságok, tehát az autonóm horvát hivatalos közigazgatási szervek — mintha parancsszóra történt volna — azzal a megokolással utasították el ezeket a kéréseket, hogy a m. kir. államvasut az államnak magánvállalkozása, alkalmazottai tehát sem közös, sem országos hivatalnokok és így nem választó-jogosultak. Ime a két-színű játék. Ennyi tartalommal és erkölcsi alappal bír az egész horvát-kérdés, ugy a mint ma fel van vetve. És ezt látva — szerencsének tartja az államtitkár az országra nézve, — hogy a vasuti szolgálati rendtartás alkalmat adott e kitörésre. Az ország idejekorán vehette észre, hogy saját területén robbanó aknáknak vannak elhelyezve, melyek súlyos veszedelmet hozhatnak számára.

Beszédének következő része a kormány és törvényhozás szociálpolitikai működésének méltatása volt. Behatóan ismertette a kormány szociálpolitikai tevékenységét a különböző területeken. Természetesen érinti a kivándorlás kérdését is. Hangoztatja, hogy a kivándorlással komolyan kell foglalkozni. A vele járó nagy vérvesztés erősen érezteti hatását különösen a mezőgazdaságban és iparban, melynek legjobb munkaerőit vonja el. De nagy veszedelmet jelent a véderő szempontjából is. Lesújtó hatása erősen érezhető az utóbbi évtized sorozási eredményében, véderőnk legjobb anyagát veszti el általa.

A szociális alapokra fektetett birtok-politika kapcsán megemlékezik a kormány lakásügyi politikájáról, mely egyrészt a gazdasági munkásházák építésének állami támogatásáról, másrészt a Budapest székesfővárosban és környékén állami költségen létesítendő munkásházáról szóló törvény megalkotásáról, továbbá az új adótörvényekben és az iparfejlesztési törvényben a munkásházáknak nyújtott messzenő kedvezményekben jut kifejezésre.

Az alkotások hosszú sorával bizonyítja, hogy hol a munkás osztály komoly érdekei forognak szóban, ott a kormány készséggel vállalkozik azok kielégítésére és a munkaadó osztály dicséretére legyen mondván, az e részben mindig készséggel állott a kormány rendelkezésére és

támogatására. A kormány és a törvényhozás szociális irányú tevékenységének egyik legjelentősebbje: a munkásosztály iránt és katasztrófális eshetőségektől mentettük meg az ipart. Majd rátér a kormány kapcsán arra a sürűn hangoztatott panaszra, hogy a törvény türethetetlen terheket ró a kisiparosokra és számszerű adatokkal bizonyítja be, hogy ezek a panaszok nem jogosak.

(Folyt. köv.)

Polgárságunk mulatsága,

Az egész város együtt volt.

(—gh) Minden kétségen kívül sokat használ úgy a léleknek, mint a testnek a mértekletes vidámság mert a szomorúság amúgy is mind a kettőnek valóságos emésztő fergő. A vidám, nyugodt szívű ember igen könnyen s mégis kettős erővel és haszonnal dolgozik...

Évtizedek óta ezt az irányt követte városunk jóra törekvő polgársága s valószínűleg ennek tulajdonítható a téli hosszú esteken állandóan rendezni szokott kedélyes, fesztelen jó kedvű fillérestélyek sorozata.

Ilyen, ehhez hasonló kedves mulatsága volt a vasárnap este rendezett nyári táncvigalom is, a mely — mondhatjuk — világs virradtig a legszebb rendben folyt le.

Bizonyos jóleső büszkeséggel állapíthatjuk meg, hogy a vármegyei fő- és alispánjától elkezdve, találkozókat adott itt Székelyudvarhely város minden rendű és rangu értelmes polgára, aki itthon volt s valamely körülmény megjelenésében nem akadályozta. De büszke lehet az eredményre velünk együtt *Ugron Ákos* főispán, a polgári kör érdemes elnöke és a vezetése alatt derekasan működött rendező bizottság is.

Akár a jókedvű, vidáman táncoló ifjuságot, akár a fehér asztalok körül barátságos, lelkes hangulatban mulatozó polgárságot tekintjük, örömmel kell feljegyezzük a tapasztalt fesztelenséget és azt a szép egyetértést, mely polgár és polgár között különbséget ismerni nem akar.

Tisztviselő, kereskedő, iparos és gazda szekely testvéri szeretettel, minden utógondolat nélkül együtt mulatott. És mi ebben látjuk az erkölcsi siker legfényesebb részét, amihez az anyagi sem maradt el; 1 koronás személy- és 2 koronás családtag mellett, 200 koronát meghaladó tiszta jövedelmet juttatván a Polgári Önképző- és Segélyező-egylet kulturális nemes céljai javára. Igaz, hogy nálunk különösen a mindennapi életben még sokan követik ama magas rangba jutott fejedelmet, aki mindaddig mindenki előtt hajtogatta magát, valamedig az ország hatalmi állását kezdés kaparintotta. Azután pedig elmulott minden előbbi nyájassága és barátságos tekintete s szívet elfoglalta a kevelység, feltávkodottság...

Vármegyénk főispánja fényes példával szolgál az ilyen és ehhez hasonló módon viselkedő „kiválóságoknak” is. Ezeknek épen az ellenkezőjét cselekszi. Mert jól tudja, igen helyesen fogja fel, hogy minél magasabban áll valaki, annál szebben ékesíti őtet a barátságos, nyájas viselet. Ez által nyer bizalmat és igaz tiszteletet. Mig ellenben, ha valaki kevelő, durva és zsémbes, mindenki kerülni fogja az ő társaságát, megutálják és sem hív barátjai, sem igaz jó akarói nem lesznek. Ezek nélkül pedig egyikünk sem élhet meg, ha még oly gazdag, fényes állásban is van, mint akár egy fejedlem.

Vajha e téren igazán követésre méltó példája a nagyra hivatott székely anyaváros minden rétegében megszivlelésre találna és társadalmi életünk újja teremtését, lakosságunknak holdogulását eredményezné...

Adja Isten, hogy úgy legyen!

Vármegyénk közigazgatási ülése.

Udvarhelyvármegye közigazgatási bizottsága e havi rendes ülését Ugron Ákos főispán elnökletével, a tagok élénk részvétele mellett tegnap délelőtt a vármegyeház dísztermében tartotta meg.

A szokásos havi jelentéseket, melyeket Dr Sebesi János alispán, Barabás András árvaszéki elnök, Rhédei János s. tanfelügyelő, Szobotka műszaki tanácsos, Stratzingér Emil kir. tanácsos, pénzügyigazgató, Szabó István kir. ügyész, Zonda József tvh. főállatorvos, Daniel Lajos közigazgatási előadó terjesztettek elő, ugyszintén a Szabó Endre aljegyző által felolvasott főorvosi jelentést is egyhangulag tudomásul vették.

Az egyes jelentések szerint vármegyénk július havi ügyeit a következőkben foglaljuk össze:

Az utóállításokat megtartották, egy évre érvényes utlevelet 77 esetben adtak ki és a közigazgatás működése rendes volt. A kiskorúak száma 12478 és a gondnokoltaké 180.

A közegészségügy általában igen kedvező, amennyiben egyetlen fertőző beteg sem maradt kezelés alatt.

A tanfelügyelői jelentés terjedelmesebb és magában is fontosabb adatokat tartalmaz s így annak közlését — helyszíne miatt — jövő számunkra kellett halasztjuk.

Felterjesztést intéznek a kereskedelemügyi miniszterhez, hogy a brassó-budapesti reggeli gyors-, valamint a f. évi október hó 1-én beállítandó harmadik vonathoz is postajárat létesítsék. — Egyenes adókban 16564 K 90 f kevesebb, hadmentességi díjban 98 K 24 f-rel több, bélyeg- és jogilletékben 8438 K 54 fillérrel több, *fogyasztási és italadóban 43179 K 83 f több*, dohánnyajóvedékben 22386 K 33 f kevesebb folyt be, mint a múlt év hasonló havában, ideiglenes házaadómentességet 21, adófizetési halasztást 4 esetben engedélyeztek. A vármegyei fogházakban 13 vizsgálati és 96 elítelt volt letartóztatva. Az állategészségügy, dacára a rendkívül nagy szárazság- és vízhányagnak, kedvező. Egyetlen ragályos betegség fordult elő, sertésbetegség is csak megelőző hónapról jött át néhány eset.

Valóságos szomorú jelentések tekinthető a közigazgatási állapot változása. Az időjárás mérhetetlen károkat okozott a gazdaságunknak és így mindnyájunknak. A múlt évinél is sokkal gyengébb termés kilátás mutatkozik. A buza szeme össze szorult, a rozs aprószemű közepes terméssel. Az árpa, zab szintén közepes termést ad. A kapásnövények közül különösen a tengeri sokat szenvedett a szárazság miatt. Terméseredménye közepesen aluli lesz; ugyszintén a burgonyának is. A kaszálók kiszültek, sarju csak a vizebb helyeken lesz valami. Valóságos lsten veresége ill az egész vármegye gazdasági életén. Javasl t szerint, feliratot intéznek a földművelési miniszterhez, hogy megfelelő mennyiségű takarmány és tengeri beszerzéséről gondoskodják s a miniszteri kirendeltség az összeírást kellő időben eszközölje.

Ugron Ákos főispán bejelenti, hogy felterjesztésére a földmiv. miniszter kiküldöttel megvizsgálta a cserebogár álcája által okozott károkat. A kiküldött az egyedüli védekezés módját abban látja, ha szántás közben a gazdák a felforgatott állatokat mind megse misítik és a legerélyesebben irtják, mivel két év múlva az egész termést tönkre tehetik. Az alispánt körrendelet kibocsátására utasították.

Az egyes tárgysorozati pontok közül megemlítjük, hogy a bizottság fél éves jelentését a miniszterelnökhez hivatalból felterjesztik. Ehhez javaslatokat az előadók közül csak a főorvos és tanfelügyelő adtak. A homoródalmási erdőkihasználás ügyében az erdészeti bizottság további

határozatát tárgyalannak tekintették. Luchau Gyula r. kath. főgimnáziumi tanár fizetése és javadalma-zása után kirótt városi pótdó fizetését, a felebezés elutasításával jóváhagyták. Belle László pótdó törlesztését a székelykereszturi előjáróságnak elrendelték, mert a megfelelő állami adó is annak idején töröltetett. Czirmes Bálint és társainak vasuti átjáró létesítését, miután a költségeket ők hordozzák, engedélyezték.

Nagyobb érdeklődéssel tárgyalták a Fazekas Dénes bözdülfalvi áll. isk. tanító ellen Pirooska Mihály gk. lelkész által régebb idő óta megindított hajszából származó ügyet. A tanfelügyelő többzöri meggyőző érvekkel támogatott felszólalása, valamint a főispánnak a tényállás ismertetésére vonatkozó előadása, Mikos János gróf és Sándor Mózes kir. tanácsos hozzászólásai után, a panaszt elutasították. Hasonló sor-sban részesült Benkő Sándornak Péter Izsák kisbaconi áll. isk. tanító ellen beadott panaszja is. Mind a két ügynél személyeskedő hajszát látott a bizottság s így annak tért nem kíván adni. Több hitfelekezeti iskolánál új tanítói állások rendszeresítése szükséges.

Tanfelügyelő javaslatára felhívják az illető felekezeteiket a saját hatáskörükben való sürgős intézkedésekre, megjegyezvén, hogy a tanítói fizetések és korpótlékokra a szükséges államsegélyek kieszközölése iránt lépéseket tesznek. Mikos gróf, majd később Vajda Ferenc ref. esperes kijelentik, hogy ilyen irányú mozgalom van márfolyamatban, Dr Gyarmathy Dezső orsz. képviselő a fiu- és leánygyermek iskolai elkülönítését óhajtáná. A tanfelügyelő azonban a már jónak bizonyult együttes nevelés mellett nyilatkozott, a nőtanítók számának szaporításával. Miután az Ülkében levő körjegyzői székhelyet Szenttamásra visszahelyezni elrendelték, néhány ügyet még letárgyalva, az ülés kevéssel 11 óra után véget ért.

HIREK.

Hihetetlen hírek.

Mon d j á k, hogy a székelyföldi kirendeltség helybeli irodájához a telefont közelebről bevezetik;

mon d j á k, hogy a vasárnapi polgár-bált az ugynevezett felsőbb körök hölgyei magas részvételükkel nagyobb számban megtisztelték;

mon d j á k, hogy e hét első napja nyári szenzációkban nem volt gazdag; nyelvelési gyakorlatokban pedig igen szegénynek bizonyult;

mon d j á k, hogy a művelt nő akkor igazolja műveltségét leginkább, ha kofamódra nyelvel;

mon d j á k, hogy némelyek a hírlapi helyreigazításokat nem utszéli nyelveléssel kívánják;

mon d j á k, hogy a városi zeneiskolát még ez évi szeptember havára felállítják;

mon d j á k, hogy az oláhfalvi kerületbe az új jelöltek folytonos jelentkezése már megszűnt.

E hírek valódiságáért nem vállal felelősséget a szerkesztőség.

— **Személyi hír.** Stratzingér Emil kir. tanácsos, köztisztelő- és szeretetben álló pénzügyigazgatónk e hó 18-ától kezdődő hat heti szabadságot nyert a pénzügyminisztertől s ezt tegnap a közigazgatási biz. ülésén bejelentette.

— **Rendkívüli közgyűlés.** A helybeli polgári önképző és segélyzőegylet szombaton (e hó 14-én) este fél nyolc órakor a kör nagytermében rendkívüli közgyűlést tart a Szabó-

léle telek vásári szerződésének jóváhagyása, illetve a vásár megkötésének elhatározása céljából. Minden egyes tagnak erkölcsi kötelessége, hogy a közgyűlésen megjelenjen és ott felszólalásával, szavazatával a kör jövőjére befolyással bíró ügyben részt vegyen. A tagok lelkesedése, meleg érdeklődése önt igazi tevékenységet a vezérek lelkébe. Közömbös viselkedés, nemtörődömség minden közintézmény halála. E város polgárságának pedig élnie kell és élni fog, ha sorsát öntevékenységgel javítani kívánja. Az összetartás nagy erő, a széthúzás maga a megsemmisülés. Sorakozzék és helyén legyen mindenki!

— **Kinevezés, áthelyezés.** A vallás-és közoktatásügyi miniszter Rácz Róza székelydályai állami elemi iskolai tanítónőt a nagylyucsai állami elemi iskolához áthelyezte és helyébe Borsos Irma oklevelés tanítónőt a székelydályai állami elemi iskolához rendes tanítónőnek nevezte ki

— **Tenyészlő-díjazás Oklándon.** A vármegyei lötenyészítő bizottság Daniel Lajos földbirtokos, biz. elnök vezetésével tegnap d. e. a közigazg. biz. ülés után nyomban szintén ülésezett. A földművelésügyi miniszter által utalványozott 600 K segély felhasználásával folyó évi szeptember 19-én d. e. 11 órakor Oklánd községben előállítandó csikóskancák, 3 és 2 éves kancacsikók díjazását határozta el. A rendező bizottság elnöke: Szabadi Tivadar főszolgabíró; tagok: Tamás Péter, Perényi Jenő, Diana István. A bíráló bizottság elnöke: Daniel Lajos és Illosvay Sándor mentelep parancsnok; tagok: Dr Gyarmathy Dezső, Bartha Andor, Perényi Jenő, Zonda József, Mentsik Károly, Szabady Tivadar. A csikólegelő létesítése ügyében Dr Gyarmathy orsz. képviselőt kérték fel, hogy illetékes helyen a szükséges lépéseket tegye meg. Az ülés jegyzőkönyvét Szabó Endre vm. aljegyző vezette.

— **Jancsika András siremléke Nevesinjen.** Jancsika András székely legény egyetlen gyermeke volt szülőinek Kányád községben. Besorozták közös bakának és elvitték messze, idegen földre: Hercegovinába. Mult esztendőben aztán a nevesinjei lövőgyakorlaton, egy eltévedt golyó ott a gyakorlótéren kioltotta ártatlan életét. Nagy rémület követte halálát. A tiszturak és bajtársai is mindnyájan sajnálták Jancsika András szerencsétlen sorsát, de segíteni, életre kelteni már nem tudták. Fényes katonai parádéval tehát eltemették. Ott volt még a tábornok ur is. Azután a hadügyminiszter az elhalt fiu szegény szülőinek ezer koronányi összeget utalványozott kártérítés címén. Azt a kiszámíthatatlan kárt és azt a mérhetetlen fájdalmat, melyet a már hajlott koru szülők szenvedtek, földi halandó megfizetni nem tudja. Azt csak a mindenható Istenben való rendíthetetlen bizalom teheti elviselhetővé. Jancsika András bajtársai és a 82. ezred parancsnoksága gyűjtést indítottak, a mely 314 K 5 fillért eredményezett. Ebből az összegből siremléket állítottak a nevesinjei gyakorlótéren, a szerencsétlenség színhelyén. Az emlék-kő ünnepélyes beszentelése folyó hó 15-én (vasárnap) lesz és arra az elhalt katona szülőit táviratilag hívták meg. Id. Jancsika András élete párjával Buksa Rebivel folyó hó 10-én már utrakelt. Koszorút és lelkükben mély bánatot vittek magukkal. Az emléken

elhelyezendő koszoru szalagjára ez van felnyomtatva:

„Bánatosan zeng az a madár,
Amely ilyen sirkőre száll.
Jancsika András siremléke,
Akinék élete 22 évre terjede.
Fődjé porát csend és béke!”

Ezt a rigmust id. Jancsika gondolta ki eredeti székely ésjárással. Különböző egyszerű székely bámulatos felfogással bir Kétszeri elolvasás után iverre terjedő dolgokat is hiba nélkül, folyékonyan kívülről tud elmondani.

— **Halálozás.** Török Lajos okleveles jegyző, életének 45 és boldog házasságának 22-ik évében folyó hó 8-án d. u. 4 és fél órakor jobblétre szenderült Brassóban, hol temetése a Lövész-utcai orth. izr. sírkert halottas házából kedden d. e. 10 órakor történt meg. Halálát nagyszámu rokonságon kívül neje Friedmann Janka és öt gyermeke siratja. Török Lajos azok közül való volt, akiket a sors méltatlanul üldözött. Nyugodjék csendesen!

— **Műkedvelői előadás Patakfalván.** A patak-és árvátfalvai ifjuság vasárnap (e hó 15-én) színelőadással egybekötött táncvigalmat rendez, melyre a t. közönséget e helyen is tisztelettel meghívja a rendező ifjuság. Színre kerül Rátkay László »Felső Klári« c. 3 felvonásos népszínműve. Szerepelnek: Nagy Anna, Szabados Mózes, Héczei Lóna, Nagy Irma, Balázs Elek, Nagy Samu, Nagy Albert, Simó Lajos, Balázs István, Szabados Berta, Zombori Anna, Albert Sándor, Zombori Sándor, Jakab Ábel, Balázs Lidi, Simó Liza. Az előadás után, mely d. u. 2 órakor kezdődik, táncvigalom lesz világos virradtig. Helyárak 70 és 50 fillér.

— **Jón a cirkusz.** Stutzbart 50 tagból álló nagyszabásu sport műlovardája, 10 tagból álló jól iskolázott saját zenekarral, 12 tagból álló nő balett-karával és 20 kitünően idomított nemes lóval e héten ide érkezik. Nagy érdeklődéssel várja városunk közönsége, mert itt még ily nagyobb cirkusz nem volt, noha a kisebbek állandóan meleg támogatásban részesültek.

— **Egy örült rémtette.** Ágoston Árpád fővárosi hírlapíró volt, s mint ilyen a lipótmezei tébolydába került. Állítólag annak idején kést dobott a feleségéhez és azt súlyosan megsebesítette. Ebből kifolyólag került a Lipótmezőre. Az utóbbi időben Székelyudvarhelyt testvérénél: Ágoston Béla gőzmalomtulajdonosnál lakott, aki mint hatósági felügyelet alatt álló, súlyos idegbajban szenvedő beteget irlalomból magához vette és tartotta; gyógyulását remélve. Hétfőn délelőtt 9—10 óra között ennek fejében szörnyű dolgot mivelt az idegbajos ember. Ágoston Belánét, tehát sógor-nőjét a lakásukon megtámadta és forgópisztollyal háromszor reá lött. Egyik golyó a hát keresztájtján, másik fűnt a két lapocka között és a harmadik a jobb könyökcsontba fúródott. A szomszédban levő csendőrlaktanyáról Szurtos őrmester sietett Ágoston Béla segítségére, aki már ekkor a veszedelmes örültet lefogta, kezéből a pisztolyt kicsavarva tartotta. Az őrmester átvette a tettest és a rendőrségnek telefonált. A rendőrségen történt kihallgatása alkalmával összebeszélte mindenféle csodabogarat, olyanokat is, amik valóság esetén további letartóztatásnak szolgálhatnának alapjául. Azonban igen valószínű, hogy ezek csupán az eszelős ember beteges agyrémének tulaj-

